

2008 грудень № 23 (162)

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Заснований у лютому 1997 року (27)

Свідоцтво про реєстрацію:

серія КВ № 14441-3412ПР,

видане Міністерством юстиції України

14.08.2008 р.

Друкований орган

Видавництво Державного закладу

«Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса
Шевченка

(протокол № 1 від 28.08.2008 р.)

Виходить 2 рази на місяць

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор –

доктор педагогічних наук,
професор **Харченко С. Я.**

Перший заступник головного редактора –

доктор філологічних наук,
професор **Синельникова Л. М.**

Заступник головного редактора –

доктор філологічних наук,
професор **Ужченко В. Д.**

Відповідальний секретар –

доктор філологічних наук,
професор **Галич О. А.**

Члени редколегії:

доктор педагогічних наук,
професор **Курило В. С.,**

доктор педагогічних наук,
професор **Ваховський Л. Ц.,**

доктор педагогічних наук,
професор **Хриков Є. М.,**

доктор педагогічних наук,
професор **Чиж О. Н.,**

доктор педагогічних наук,
професор **Алхимов В. М.,**

доктор педагогічних наук,
професор **Гавриш Н. В.**

Засновник – Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

CHIEF EDITORIAL BOARD:

Editor-in-chief –

Doctor of Pedagogics Prof.
Kharchenko S. Y.

First deputy –

Doctor of Philology Prof.
Sinelnikova L. M.

Deputy –

Doctor of Philology Prof.
Uzhchenko V. D.

Executive secretary –

Doctor of Philology Prof.
Galich O. A.

Editor Board Members:

Doktor of Pedagogics Prof.
Kurylo V. S.,

Doktor of Pedagogics Prof.
Vakhovkiy L. Z.,

Doktor of Pedagogics Prof.
Khrycov E. M.,

Doktor of Pedagogics Prof.
Chizh O. N.,

Doktor of Pedagogics Prof.
Alkhimov V. M.,

Doktor of Pedagogics
Prof. **Gavrysh N. V.**

Founder – Luhansk Taras Shevchenko National University

*Збірник наукових праць, ліцензований
ВАК України за напрямками:
педагогіка, історія, філологія, біологія*

(Бюлетень ВАК України. –
1999. – № 4 (12))

*The collection of studies on
Pedagogic, History, Philology,
Biology licensed by the Higher
Attestation Board of Ukraine (HAB)*

(Bulletin HAB of Ukraine. –
1999. –No. 4 (12))

Матеріали номера друкуються
мовою оригіналу

The materials are published in
the original

Видавництво Державного закладу
«Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»:

вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Тел./факс: (0642) 58-03-20.
e-mail: mail@luguniv.edu.ua

ЗМІСТ

1. Пономарьова О. М. ВІДКРИТТЯ ПЕРШОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ „ФОРМУЛА ТВОРЧОСТІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ”.....7
2. Азарова Л. Г. ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ ЭСТРАДНОГО ОТДЕЛЕНИЯ К УЧАСТИЮ В КОНКУРСАХ.....10
3. Бірюков М. Ю. ОСНОВНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ.....14
4. Вершинін І. Б. ФЕНОМЕН РОК-МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ ГРАФІЧНОГО ВІДТВОРЕННЯ.....18
5. Вороніна М. В. СТРУКТУРНІ РІВНІ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ МОДЕЛІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ-МОДЕЛЬЄРІВ ОДЯГУ.....23
6. Губар Я. В. ЖИТТЯ ЯК ХРИСТИЯНСЬКА ЦІННІСТЬ.....28
7. Демиденко В. В. СВІТОГЛЯДНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ВИХОВАННЯ ТА РОЛЬ МИСТЕЦТВА У ВИХОВАННІ ОСОБИСТОСТІ.....31
8. Заєць Г. І. ЗАСТОСУВАННЯ ХАРАКТЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИТИНАНОК ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ В ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ.....36
9. Зюзіна Т. О. ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЙ ВИКОРИСТАННЯ МИСТЕЦТВА В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....41
10. Ильина Н. В. СЕМИОТИКА ВИЗУАЛЬНОГО ИСКУССТВА.....46
11. Кокнова Т. А. ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ.....52
12. Коночкіна О. І. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....58

данное непосредственным ощущением, оно опосредовано многочисленными связями с художественным и культурным опытом коллектива. В то же время замкнутый мир отдельного художественного произведения становится бесконечным и многозначным пространством архетипических зрительных образов и латентных структур.

Литература

1. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Э. Бенвенист. – М., 1974.
2. Пасто А. Заметки о пространственном опыте в искусстве / А. Пасто // Семиотика и искусствометрия / под ред. Ю. М. Лотмана. – М., 1972.
3. Шапиро М. Некоторые проблемы семиотики визуального искусства // Семиотика и искусствометрия / под ред. Ю. М. Лотмана. – М., 1972.
4. Храпченко М. Б. Природа эстетического знака // Семиотика и творчество / под ред. Ю. Я. Барабаш. – М., 1977.
5. Рубцов Н. Н. Символ в искусстве и жизни / Н. Н. Рубцов. – М., 1991.

In the given article we touched upon some fundamental problems of visual art semiotics. We revealed the epoch influence of art conceptions on the separate foremen opinions on the structure of the creative works. We made out art perception as cognitive, a creative and an active process.

УДК 378:81'253

Т.А. Кокнова

ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Стрімкий розвиток і впровадження сучасних новітніх технологій, комп'ютеризація підприємств та установ висувають нові вимоги до послуг перекладачів. Замовнику потрібен перекладач, який може самостійно вести роботу з багатомовною документацією, кваліфікаційно організувати роботу колективу, виявляти ініціативу в пошуку клієнтів, налагоджувати та підтримувати контакти, уміти переймати необхідний досвід, бути творчим, а також відображати національну своєрідність культури, традицій рідної країни. Тим часом лінгвістичні ВНЗ і факультети університетів України поки не виконують покладеного на них завдання. Доказом цього є той факт, що на ринку перекладацьких послуг зараз активно працюють непрофесіонали, чиї вміння спілкуватися, кмітливність, задатки підприємницької діяльності деякою мірою компенсують їхню недостатню перекладацьку професійність, а в результаті погіршується якість перекладу, а спотворення в дипломатичному, військовому,

технічному, економічному, медичному перекладі можуть мати серйозні наслідки: політичні конфлікти, матеріальні збитки й навіть людські жертви.

Зміст науково-методичного забезпечення професійного навчання перекладача має бути орієнтовано не на знання компоненту освіти, а на професійні вміння й навички перекладача, тому необхідно враховувати потреби розвитку й саморозвитку перекладача в процесі професійної підготовки. Професійні якості перекладача слід формувати в студентів, насамперед, під час навчання у ВНЗ, адже саме вони є передумовою й гарантом їхньої подальшої успішної професійної діяльності.

Вирішальним чинником досягнення максимального результату діяльності будь-якого підприємства та його перемоги в конкурентній боротьбі є професійні якості персоналу. Тому формування професійних якостей у педагогіці вищої освіти залишається дуже актуальною проблемою. В. Шадриков під професійно важливими якостями розуміє індивідуальні якості суб'єкта діяльності, що впливають на ефективність діяльності та успішність її освоєння [7, с. 229]. М. Прозорова, дослідивши феномен професійних якостей, сформулювала поняття: професійні якості перекладача – це індивідуальні властивості суб'єкта професійної перекладацької діяльності, які необхідні й достатні для її реалізації на нормативно заданому рівні й які значущо й позитивно корелюють з її основними результативними параметрами – якістю, продуктивністю, надійністю [5, с. 19]. Традиційний шлях синтезу професійних якостей представника будь-якої професії полягає в глибокому й усебічному аналізі професійної діяльності фахівця. Оскільки необхідно виявити професійні якості перекладача, ми детально дослідили його професійну діяльність. Для цього ми спиралися на дослідження Л. Латищева, Р. Мін'яра-Белоручева, Е. Поршневої, Г. Чернова, А. Ширяєва та ін., присвячені опису процесу перекладацької діяльності.

Досліджуючи поняття „професійні якості”, ми звернулися до обґрунтувань А. Карпова [2, с. 76]. Суть логічних побудов цього вченого полягає в такому: іти від структури особистості до виявлення тих її якостей, які виступають як професійні для діяльності. С. Рубінштейн [6] указував на те, що особистість виявляється й розвивається в діяльності, людині від природи притаманне активне ставлення до дійсності. Учені Б. Ананьєв, Б. Ломов [3; 4], К. Платонов, В. Шадриков [7] та ін. указують на те, що властивості особистості фахівця (у нашому випадку перекладача) мають істотний вплив на процес і результати його професійної діяльності. З іншого боку, саме формування людини як особистості значною мірою відбувається під час професійної діяльності й під її впливом.

Професійні якості перекладача – це, перш за все, індивідуальні властивості суб'єкта, тому ми звернулися до поглядів Т. Гребенюк та О. Гребенюка [1, с. 68], які створили концепцію педагогіки індивідуальності, одна з ідей якої полягає в тому, що цілі,

педагогічні закономірності, засоби навчання мають відповідати потребам не тільки суспільства, але й людини з властивим їй внутрішнім психічним світом. На думку вчених, кожна людина зокрема й суспільство загалом повинні мати потребу в розвитку не тільки фізичних і духовних, але й психічних сил людини, її людської суті.

Осмилюючи ідеї А. Карпова [2], ми шукали відповіді на питання: які саме якості індивідуальності є професійно важливими для успішного виконання перекладачем своєї професійної діяльності. Реалізуючи підхід А. Карпова [2], ми спиралися на сім сфер індивідуальності, обґрунтованих О. Гребенюком і Т. Гребенюк [1, с.6 – 10]. В інтелектуальній, мотиваційній, емоційній, вольовій, регулятивній, наочно-практичній і екзистенціальній сферах вони виділили ключові якості. На основі цих якостей нами були визначені ті, які є професійно важливими в царині перекладацької діяльності (див. табл. 1). Зазначимо, що ми намагаємося відійти від підготовки майбутніх перекладачів, спираючись тільки на знаннєву компоненту, тому ми не торкаємося аналізу інтелектуальної, мотиваційної, наочно-практичної сфер індивідуальності, яким і так на підготовку у ВНЗ виділено майже весь час.

Таблиця 1

Професійні якості перекладача за сферами індивідуальності

Сфери індивідуальності	Перелік професійних якостей перекладача
Емоційна сфера перекладача	Стійкість до стресу; емоційна стійкість; низька втомлюваність; стійкість до інтенсивних розумових напруг; готовність до дій в екстремальних умовах; емпатія; почуття гумору; підвищене почуття відповідальності; комунікативна толерантність, комунікативні емоції; контактність, уміння працювати в команді, контактність, ініціативність
Вольова сфера перекладача	Усвідомлене прагнення до набуття знань, удосконалення вмінь і навичок; посидючість; терпіння; організованість; висока виконавська дисципліна; ініціативність; акуратність; організаторські здібності; спрямованість на подолання труднощів; моральність; цілеспрямованість; рішучість; наполегливість; самостійність; передбачливість і ретельність; порядність, старанність, уміння планувати свою діяльність
Сфера саморегуляції перекладача	Високорозвинена здатність до самоконтролю й самоорганізації; самокритичність; здатність до релаксації; адаптаційна мобільність; здатність адаптуватися до різних професійних ситуацій; культура поведінки;

	етикет ділового спілкування; етикет загальної поведінки (одяг, манера розмовляти); інтелігентність
Екзистенціальна сфера перекладача	Усвідомлення своєї миротворчої ролі в міжнародній події людства, гнучкість, товариськість; відчуття ролі перекладача під час взаємодії з учасниками спілкування, позитивна Я-концепція; усвідомлення Я-позицій у взаємодії з учасниками спілкування; етнічна толерантність; самоцінність

Професійні якості перекладача виступають симптомокомплексом суб'єктних властивостей, специфічних тільки для професійної перекладацької діяльності, де цей симптомокомплекс не існує в готовому вигляді, він формується в студентів під час освоєння ними професійної діяльності. Тому для того, щоб здійснити якісний і доказовий аналіз рівня володіння студентами професійними якостями, можна, насамперед, спираючись на характеристику рівнів сформованості в студентів професійних якостей перекладача за сферами індивідуальності (див. табл. 2). Професійні якості за сферами індивідуальності ми умовно поділили на чотири рівні: **низький рівень** характеризується пасивним сприйняттям необхідних якостей, фрагментарним вираженням, практичною відсутністю необхідних якостей; **середній рівень** – наявність у студентів необхідних якостей залежить від ситуативних факторів, адаптуються тільки в неускладнених умовах; **достатній рівень** – більш глибоке володіння необхідними якостями, що спрямована на розв'язання професійної діяльності, самоорганізованість, прагнення до вдосконалення професійних якостей; **високий рівень** – високий рівень самовизначення професійних якостей, розуміння їх особливостей, самостійність та самоорганізованість.

Таблиця 2
Характеристика рівнів сформованості в майбутніх перекладачів професійних якостей перекладача за сферами індивідуальності

Низький рівень	Задовільний рівень	Достатній рівень	Високий рівень
Емоційна сфера			
Швидка втомлюваність, невміння керувати своїми емоціями, дратівливість, нервозність, невміння працювати в команді, неуважність,	Переживання негативних емоцій (залежно від настрою та обстановки), ситуативна втомлюваність, яка залежить	Емоційна стабільність тільки в стандартних ситуаціях; переважання позитивно забарвлених емоцій, стійка включеність у	Емоційна стабільність також у нестандартних ситуаціях; стресостійкість, переважання позитивно забарвлених

повільність, бездіяльність, низький рівень комунікабельності, нездатність до аналізу помилки	зовнішніх чинників, швидкість реакції залежить від ситуації, слабкі здібності до самоаналізу	роботу, ініціативність та активність тільки в стандартних ситуаціях, уміння спілкуватися з людьми, але тільки у знайомій обстановці	емоцій, невимушеність на публіці, контактність, захопленість професією, працездатність, активність
---	---	--	---

Вольова сфера

Відсутність сили волі, яка виражається в низькій організованості; невміння працювати самостійно, відсутність посидючості, терплячості, безініціативність. Невпевненість, невміння планувати свою діяльність	Прояв сили волі ситуативний, залежить від настрою, зовнішніх умов, факторів. Мобілізація вольових зусиль ситуативна; слабка впевненість у своїх силах, здібностях, знаннях тощо; керування своєю діяльністю епізодичне, слабо виражена ініціатива	Сила волі, яка виявляється в організованості, дисциплінованості, умінні працювати самостійно, терпінні, посидючості. Наполегливість, достатній рівень стриманості. Здатність планувати свої дії, здатність швидко та обдуманно приймати рішення щодо того або іншого завдання	Сила волі, яка виявляється в цілеспрямованості; наполегливість; енергійність; ініціативність; самостійність, організованість. Високий рівень розвитку рішучості; упевненість у собі. Прояв творчості, вигадки, раціональності
---	--	--	--

Сфера саморегуляції

Запальність, дратівливість, нервозність, незнання прийомів релаксації. Нездатність до самоаналізу (рефлексії); відсутність (або дуже низький рівень) розвитку навичок самокритики, принциповості; невміння знімати внутрішні „зажими”, нездатність своєчасно приймати рішення	Здатність адаптуватися тільки до неускладнених ситуацій; здатність до самоконтролю тільки в повсякденних ситуаціях. Ситуативна приспосованість до оточуючих; невимогливість; непослідовність; слабкі прояви почуття внутрішньої свободи, уміння приймати рішення та брати на себе відповідальність тільки в повсякденних ситуаціях	Адаптаційна мобільність, навички релаксації. Цілеспрямованість; хороша самоорганізація; висока культура поведінки; принциповість; здатність знімати втому; внутрішня стабільність; самокритичність, самоконтроль діяльності за наявності зовнішніх перешкод; здатність приймати рішення тільки в стандартних ситуаціях	Висока адаптаційна мобільність, навички релаксації. Високий рівень самоконтролю; мотивована діяльність; цілеспрямованість; добре збалансовані процеси збудження й гальмування; упевненість; толерантність; самокритичність
---	---	---	--

Екзистенціальна сфера

Недооцінка себе; неадекватне розуміння ролі перекладача під час взаємодії з учасниками спілкування; низький	Схвалення себе тільки за кількома позиціями; не завжди правильне розуміння ролі перекладача у	Визнання своєї цінності, адекватне розуміння ролі перекладача під час взаємодії з	Самоповага; відчуття гордості за свою професію; адекватне розуміння ролі перекладача під час
---	---	---	--

рівень етнічної толерантності. Низька самооцінка; несформованість комунікативних навичок; нерозуміння правил кооперації; нездатність до гнучкості, компромісності, кооперації; негативна Я-концепція	взаємодії з учасниками спілкування; середній рівень етичної толерантності, який виявляється в знанні про різність культур. Нестійка самооцінка; хитка точка зору на сутність свого існування; виявлення слабкості в опануванні своїх фізичних та психічних станів	учасниками спілкування; високий рівень етичної толерантності, виражений у визнанні цінності іншого; емпатія. Адекватна самооцінка; прагнення до усвідомлення своєї ролі як людини, до реалізації своїх можливостей; позитивна Я-концепція; прагнення до морального самовдосконалення	взаємодії з учасниками спілкування; високий рівень етичної толерантності, який виражений у визнанні іншого. Адекватна (або висока) самооцінка; прагнення до самореалізації, пізнання себе; глибока віра у свої можливості
--	---	--	---

Таким чином, подана характеристика рівнів сформованості в майбутніх перекладачів професійних якостей перекладача за сферами індивідуальності дає змогу розробляти критеріально-діагностичний апарат для діагностики професійних якостей у майбутніх перекладачів, а також для подальшого моніторингу цих якостей під час навчання у ВНЗ.

Література

1. **Гребенюк О. С.** Основы педагогики индивидуальности : учеб. пособие / О. С. Гребенюк, Т. Б. Гребенюк. – Калининград : Калининград. ун-т, 2000. – 572 с.
2. **Карпов А. В.** Понятие профессионально важных качеств деятельности // Психология труда : учеб. для студ. высш. учеб. заведений / под ред. А. В. Карпова. – М. : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 352 с.
3. **Ломов Б. Ф.** Вопросы общей, педагогической и инженерной психологии / Б. Ф. Ломов; ред.-сост. В. А. Барабанщиков. – М. : Педагогика, 1999. – 295 с.
4. **Ломов Б. Ф.** Методологические и теоретические проблемы психологии / Б. Ф. Ломов. – М. : Наука, 1999. – 349 с.
5. **Прозорова М. И.** Формирование профессионально важных качеств в процессе обучения в вузе : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. / Прозорова М. И. – Калининград, 2004. – 201 с.
6. **Рубинштейн С. Л.** Основы общей психологии : в 2 т. / С. Л. Рубинштейн. – М., 1986. – Т. 2. – 264 с.
7. **Шадриков В. Д.** Психология деятельности и способности человека : учеб. пособие / В. Д. Шадриков – М. : Логос, 1998. – 320 с.